

Hidvégi Máté

Korunk tévelygőinek útmutatója

Schöner Alfréd köszöntése

Joseph Roth (1894–1939) gyönyörű kis publicisztikájában – „Pihenni, míg nézzük a rombolást”¹ – elmondja, hogyan figyelte egy Luxembourg-kerti kávéházból annak az öreg szállodának a lebontását, ahol Párizsban az elmúlt tizenhat évben lakott. „Milyen parányinak tűnik most nekem ez a telek, ahol az a hatalmas szálloda állt! Pedig azt gondoltuk, egy üres terület nagyobbnek látszódnék annál, mint amit egykor ráépítettek. Valószínűleg csak az elmúlt tizenhat év, amelynek mostantól vége, teszi ezt, az évek, mik oly csodálatosnak tünnek, megtöltve annyi értékkel, hogy nehezen tudom felfogni, ily kicsiny helyen hogyan is férhettek el a tovatűnő időben.”

Emlékeinkkel így vagyunk. A szülői ház, az ifjúkor, az iskola: bár mindössze pár utca, esetleg város, ám mindenképpen behatárolt terület, szűk táj – mégis, mennyi minden történt ott, egy egész kezdődő élet. Roth szövege szimbólum is: a kultúra és benne annyi emberi élet közelgő – és Roth által megérett – lerombolásáról is szól.

Am a múlt békében is tünékeny. Azokra gondolva, akiknek tudásunkat köszönhetjük, különösen is átéljük a lét pillanatnyiségát: mennyi műveltség és ihlet szállt ránk általuk. Könyveik, bútoraik, tárgyaik: visszfények. Hordoznak valamit belőlük, a könyv például, amelyből mesterünk tanított, áldott holmi. Hiszen kezében tartotta, felolvasott belőle. Kevés elárvultabb tárgy van mesterünk ittmaradt könyvénel.

Schöner Alfréd (sz. 1948) hatszáznál több tételt felsoroló bibliográfiájában sokakról találunk írást, és három rabbiról mindenki másnál többet. Ez a statisztikai gyakorisági adat megjelöli őket: Birnfeld Sámuel, Benoschofsky Imrét és Scheiber Sándort.

A művész és mártír Birnfeld Sámuel (1906–1944) Schöner emelte be a kulturális emlékezetbe.² Túl ezen, Schönert Birnfeldhez lelki kapcsolat is fűzi. Művészettörténészként és rabbiként – azon belül egykori szegedi főrabbiaként – egyaránt. Utóbbiként visszaszerzett Szegednek egy szegedit.

A bár-micvó ifjú és a nyolc év múlva, rabbijelöltként első nagyünnepi liturgikus szereplését megtar-

tó Schöner Alfréd ugyanannak a rabbi-nagyságnak az aurájában állt. Ő volt Benoschofsky Imre (1903–1970), a Schönerre minden bizonnyal legnagyobb hatást kifejtő zsidó filozófus és lelkipásztor, „a zsidó öntudat megébredtője gyülekezetében”.³ Nem lehet nem meglátni a sorsszerűséget: Schöner Alfréd, aki Benoschofsky Imre egykori budai templomában szolgált, azon a helyen, ahol bár-micvóként a szent gyülekezet⁴ tagja lett, jelenleg annak a zsinagógának főrabbiája, amelynek lelki vezetője Benoschofsky volt és ahol rabbijelöltként első nagyünnepét töltötte.

S hogy vigasztaljon élőket és holtakat, újra kiadta mestere elárvult könyvét.⁵

Schöner Alfrédet rabbivá Scheiber Sándor (1913–1985) avatta. Sokak szerint ő volt a legnagyobb magyar zsidó. Az Országos Rabbiképző Intézet, amelyből Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem a rendszerváltozásnak és Schöner Alfréd rektori munkájának köszönhetően lett, Scheiber Sándor szellemi építménye volt. A Rabbiképzőt Scheiber halála után Schweitzer József (1922–2015) főrabbi – főigazgatóként egymaga – megőrizte. Azzal, hogy Schöner Alfréd személyében az intézmény élére egy Scheiber által felavatott rabbi került, létrejött a lelki-származási folytonosság is Scheiber és az OR-ZSE között. Sokatmondó tény egy felekezeti intézménynél. Fontos alkalommal Scheiber e szavakkal fordult Schönerhez: „Fiam vagy, gyermekemnek érezlek.”⁶

Mestere munkásságának Schöner maradandó emléket állított bibliográfiája kiadásával.⁷

Benoschofsky Imre, a zsidó öntudat közösségi „megébredtője” utódként és Scheiber Sándor, a legnagyobb magyar zsidó „gyermekeként”: e két mestere eszméivel, napjainkban Schöner Alfréd – aki maga is tanító és vigasztaló mester – „korunk tévelygőinek útmutatója”. Az idézőjelbe tett kifejezést, Májmúni könyvcímét, Scheiber alkalmazta Benoschofskyra,⁸ majd Scheiber centenáriumán Schöner Scheiberre.⁹ Most Schöner Alfrédre szállnak e szavak. Mindazok, kik hallgatják egyetemi előadásait, és akik részt vesznek legendás délutáni

Fotó: Kőbányai János

Schöner Alfréd és Hidvégi Máté, Hidvégi György sírköavatásán

tanításain a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga kis imatermének rabbiasztalánál, tanúsíthatják e szavak igazságát.

JEGYZETEK

- ¹ Joseph Roth: Rest while viewing the demolition. In: *Uő: On the End of the World*. Hesperus Press, London, 2013. 51–53. 1938. június 25.
- ² Schöner Alfréd: *Az elvesztett álmok. Dr. Birnfeld Sámuel rabbi emlékének*. Bookmaker Kiadó, Budapest, 2004.
- ³ Lásd Scheiber Sándor: Emlékbeszéd Dr. Benoschofsky Imre főrabbi sírköavatásán, 1971. augusztus 8-án. In: *Scheiber Sándor könyve. Válogatott beszédek*. Kőbányai János szerk., Múlt és Jövő Lap- és Könyvkiadó, New York – Budapest – Jeruzsálem. 112–115.
- ⁴ Löw Lipót korára visszavezethető szóhasználat.
- ⁵ Lásd *Harminc év után. Benoschofsky Imre budai főrabbi beszédei* (Budapest, 1958) újra megjelentetését a *Magyar Zsinagóga* 2013. évfolyamában.
- ⁶ Scheiber Sándor: Beszéd Schöner Alfréd beiktatásán Szegeden, 1974. május 10-én. In: *Scheiber Sándor könyve* 1994. 211–213.
- ⁷ Lásd *Scheiber Sándor és munkásságának bibliográfiája*. Szerk. Hidvégi Máté. OR-ZSE, Budapest, 2013.
- ⁸ Lásd Schöner Alfréd: Korunk tévelygőinek útmutatója. Dr. Benoschofsky Imre emléke. *Remény*, 11. évf. 3. sz. 2008, 3–10.
- ⁹ Schöner Alfréd: A Tóra világító fáklyája Magyarországon. In: *Scheiber Sándor és munkásságának bibliográfiája*. 2013. xiii–xiv.